...лардың еркін қимылдауына жол ашып берді. Қырғызстанның ресми құрылымдарының өкілдері бұл экстремистік ұйымдармен сыбайлас болғаны да әшкереленбеді.

Төртіншіден, Тәуелсіздіктің 15 жылында елдің ымыраға келе бермейтін Оңтүстігі мен Солтүстігін біріктіретін идеологиялық белгілі бір мазмұндағы жұмыстар жүргізілмеді. Президент А.Ақаев Оңтүстіктегі өзінің басты оппоненті Ә.Масалиев дүние салғаннан кейін, сайлаушылардың өзіне ғана қолдау білдіретініне сеніп бақты. Жастарға үлкен сенім артты. Алайда қарсылық акциясына қатысушылардың 80 пайызы сол жастардан құралды.

Бесіншіден, ел парламентінде «отбасы фракциясының» құрылуына жол ашып берді. Саяси дағдарыстың ушығуына алып келген наразылық акциясы халықтың толқуына әкеліп, бассыздық әрекеттерге апарып соқты. Халық наразылығына қатысты президентдер кезінде түсінік бере алмады. Оппозицияның келеңсіз қылықтарын, сыртқы күштер тарапынан туындап отырған қауіпті халықтың есіне салуды ескермеді. Бұған дейін басы бірікпей отырған оппозициялық күштердің тез арада ортақ мүдде үшін бір тудың астына бірігуі ресми Бішкекті ойландырмады. Міне осының бәрі екі жақты парламенттік мүделік қақтығысқа алып келді.

Қырғызстанда сайлаудан соң, саясаткерлер айтқандай ереуілдер өтпеді. Соған қарап, А.Ақаев өз елінде революциялар экспортына жол бермейтіндігін мәлімдеді. Бірақ президент бұл жолы да қателесті. Дауыл алдындағы уақытша тыныштықтан соң халық толқуы стихиялы түрде бұрқ ете түсті.

Халықаралық қауымдастық мырза сайлауды халықаралық стандартқа сай емес десе, ШЫҰ мен ТМД бақылаушылары сайлау кезінде заң бұзушылықтар болмағанын алға тартты. Баға әртүрлі.

Халықаралық ұйымдар тек жақсылық ойлайды деуге болмас. Қырғызстан президентінің «Егер сыртқы әсер болмаса, Қырғызстандағы сайлау қалыпты өтеді. Қазір елімізде грузин, серб, украин саяси технологтарынан құралған «гастролерлер» жүр. Бұл өте қауіпті. ТМД елдеріндегі «барқыт революцияларының» сценарийін халықаралық-революциялық интернационал жазып отыр. Кейбір Батыс елдері еліміздің халықаралық имиджіне нұқсан келтіруде. Олар қырғыз халқын күштеп демократияға үйретпекші» деуі, оның сыртқы күштер тарапынан қаншалықты қысымға ұшырағанын көрсетеді.

Зерттеп, тергілей берсек, қандай қоғам болсын, оның бойынан кінәраттар табылатыны айқын. Әйтсе де қоғамдағы саяси ахуалды әділ таразылап беретін механизм барынша мөлдір болғаны абзал.

Қырғызстанда өткен саяси дағдарыс көптеген елдерге сабақ болатыны ақиқат. Қырғызстан саясаткерлерін алда тағы бір сын күтіп тұр. Қарапайым халық болса, күшпен келген уақытша биліктің уәделеріне сенерін білмей жол айрығында шарқ ұрып жүр. Қазір Қырғыз халқына шығыстық парасаттылықпен өзара сыйластық қажет. Сонда ғана елдегі саяси тұрақтылықты қалпына келтіруге, халықтың тұтастығына, қоғамның ынтымағына әсер ететін демократиялық құндылықтарды түбірімен қайта қалпына келтіруге жарқын жол ашылмақ.

...маңызды мәселелері мен мемлекетіміздегі қылмыстық саясатты ізгілендіру проблемалары» деген тақырыпта баяндама жасады. «Бүгінгі конфер... Елбасының Қазақстан халқына ар... Жолдауын жүзеге асыру бағытындағы жұмыстар қызу қолға алынған маңызды кезеңмен тұспа-тұс келіп отыр» деп баяндамасын бастаған Темірболат Жанайдарұлы экономикадағы жедел даму құқықтық саланы да заман талабына сай дамытуды қажет ететіндігін атап өтті.

Қылмыстық атқару жүйесінің Әділет министрлігінің құзырына берілуі қылмыстық саясатты ізгілендіру бағытындағы мақсатты жұмыстарды белсенді жүргізуге ықпалын тигізді. Жалпы қылмыстық саясатты ізгілендіру мәселесін шешу қоғамдағы құқықтық мәдениетке, адамдардың заңды қаншалықты сыйлайтындығына тікелей тыру өз кезегінде қылмыстың алдын алуға, қылмыс деңгейін төмендетіп, қоғамдағы моральдық-психологиялық ахуалды жақсартуға ықпалын тигізбек. Осыған орай Әділет министрлігі тарапынан құқықтық насихат саласындағы жұмысты жүйелі және үздіксіз жүргізуді ұйымдастыруға зор көңіл бөлініп отыр. 2004 жылдың 24 желтоқсанында Үкімет қаулысымен құқықтық мәдениетті қалыптастыру, құқықтық насихат жұмыстарын жүргізу жөніндегі 2005-2007 жылдарға арналған бағдарлама қабылданған еді. Тек биылғы жылы аталмыш бағдарламаны жүзеге асыруға 71 миллион теңге қаржы бөлінді. Жергілікті атқарушы органдарға осы бағдарлама негізінде аймақтық бағдарламалар жасау ұсынылды. Оны жүзеге асыруды үйлестіру жұмыстарын әділет департаменттері жүргізуі қажет.

Құқықтық насихат бағытында ...

...рып төңірегінде ой-пікір білдіргендер аз болған жоқ. Қарағанды облысы бойынша Қылмыстық атқару жүйесі комитеті басқармас... бастығы Қайырболат Есқалиев «... жазасына мемлекеттік саясат пен қоғ... тигізетін ықпалы», Жоғарғы сот судьясы Амангелді Рысқалиев «Ұзақ мерзімге сотталғандардың құқықтық кепілдігін сақтаудағы соттың рөлі» атты баяндамаларында құнды пікірлер айтты.

Конференция соңында бірқатар ұсыныстар қабылданды. Олардың қатарында қолданыстағы қылмыстық заңнамаларға өзгертулер енгізу арқылы өлім жазасы көзделген баптар шегін біртіндеп қысқарту, алқабилер мен жасөспірімдер жөніндегі соттарды енгізуді заң жүзінде шешуді жеделдету, құқықтық тәрбие беру жұмыстарын ғылыми тұрғыда зерттеу сияқты маңызды мәселелер бар.

...халық драма театры ... қойылымдарын көрсетіп, қойылым режиссерлары Қазақстанның халық әртісі, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, профессор Р.Андриасянның және Қазақстан еңбек сіңірген қайраткері Б.Атабаевтың мастер-кластары өткізілді.

Келесі күні түс ауа Т.Жүргенов атындағы Ұлттық өнер академиясында академия ректоры, профессор Т.Қышқашбаев «Театрларға студент-режиссерлердің дипломдық жұмыстарын қойдыру мәселелері» тақырыбына, өнертану ғылымының кандидаты, профессор С.Қабдиева «Қазақ режиссурасының бүгінгі тынысы» тақырыбына баяндама жасады. Қазақстанның халық әртісі, профессор М.Байсеркеновтің «Режиссер мамандарды даярлаудың методологиясы» тақырыбындағы мастер-класы өткізіліп, практикалық конференция жұмысын Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және спорт вице-министрі Е.Аманшаев қорытындылады.

ОБЛЫСТЫҚ СОТТА

Сот жұмысындағы соны серпін

Жақында Маңғыстау облыстық сотында Елбасының биылғы Жолдауы мен Жоғарғы соттың жыл қорытындысына арналған кеңейтілген отырысының қорытындылары талқыланды.

Облыстық сот төрағасы М.Смағұлов өз баяндамасын Президент Жолдауындағы: «Біз демократиялық қауымдастықтағы жалпыға ортақ стандарттарға сәйкес келетін кең ауқымды сот жүйесі реформасының қарсаңында тұрмыз» деген мәлімдемесінен бастады. Жолдауда сот өндірісін оңайлату, оның объективтілігін, сот актілерінің тұрақтылығы мен уақтылы орындалуын қамтамасыз ету, сот істерін жүргізудің ашықтығы мен жариялылығы секілді сот жүйесін жетілдірудің басты бағыттары белгіленгендігін айтты. Сондай-ақ Елбасы Жолдауындағы сот реформасын тереңдетуге арналған талаптарды іске асыруға бағытталған 16 тармақтан тұратын арнайы шаралар шегі қабылданды. Онда төмендегі мәселелерге баса назар аударылған. Судьялардың нақты істерді қарауда заң талаптарын мүлтіксіз орындауы, сот-құқықтық реформаны ақпарат құралдарында жүйелі түрде насихаттау, жаңа тағайындалған жас судьяларға ұстаздық ету, практикалық көмек көрсетуді жақсарту, семинарларда судьялардың нақты істерді қарау кезінде жіберген кемшіліктерін талқылау.

Әнуар ЖӘНІБЕК,
Маңғыстау облыстық сотының баспасөз хатшысы

КЕЛБЕТ

Біреудің жақсылығын қосып айтсаң да ерсі емес. Ал өзің істеген жақсылықты кемітіп айтқаның абзал, айтпасаң тіпті жақсы. Ондайлардың есімі елдің жадында, жақындарының жүрегінде жүреді. Елі ерекше құрмет тұтатын азаматтардың бірі — Мақсұт Нәрікбаев. Қоғамдық өмірімізде де, ғылыми ортада да белгілі тұлғаға айналған оның бар өмірі халықтың көз алдында.

Өмірдің мәні — халыққа қызмет ету

Еңлік НҰРҒАЛИЕВА,
Алматы гуманитарлық заң академиясының ректоры, заң ғылымдарының докторы, профессор

Мен Мақсұт Сұлтанұлымен Жоғарғы соттың төрағасы қызметін атқарып жүрген кезден бастап араластым. Қарым-қатынасымыз республика Әділет министрінің орынбасары болып тағайындалуыма байланысты белсенді сипат алды. Ол менің өмірдегі ұстазым болды. Ағалығы даналыққа ұласқан жаннан көп нәрсе үйрендім.

Әрине, мен Мақсұт Сұлтанұлының жалғыз шәкірті болмасам керек. Оның еліміз бойынша талай-талай талантты жастарды тәрбиелеп, үлкен өмірге жолдама бергені анық. Қазір құқық саласында Мақсұт Сұлтанұлының «шекпенінен» шықтық деп мақтанатын саналы азаматтар, белгілі ғалымдар, іскер басшылар көптеп саналады. Олардың көпшілігі Нәрікбаевтың парасаттылық мектебінен тәлім алғандар. Солардың баршасына Мақаң ұлағатты ұстаз, ақылшы аға, жол сілтер тәлімгер.

Бойында ұлттық намысы бар, өз елінің мүддесін ойлайтын азамат, болашаққа көз жіберіп, ой түйеді. Сондықтан ондай азаматтар үшін, өмірдің мәні алдымен халқының мүддесін қорғап, оған қызмет ету болса, екіншіден сол абырой биігінде қалу. Мақсұт Сұлтанұлының да көздегені осы.

Жоғарғы соттың төрағалығына дейін Мақсұт Сұлтанұлы Министрлер кеңесінде, Бас прокуратурада түрлі жауапты қызметтер атқарды. Бұл жылдар Мақаңның өсу, шыңдалу, өрлеу жылдары болды. Сол кезеңнен бастап Мақсұт Нәрікбаев ірі ұйымдастырушы, беделді басшы, көрнекті қоғам және мемлекет қайраткері ретінде өсіп қалыптасты.

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдары жетекші заңгерлердің ұсынуымен Қазақстан Республикасының Құқықтық саясат тұжырымдамасы дайындалып, ол Үкіметте қолдау тауып, қабылданған болатын. Бұл құжат күні бүгінге дейін қызмет етіп келді. Оның негізінде бірқатар заң жобалары дайындалды. Еліміздің заңгерлері құқықтық реформалар жөніндегі бағдарламаны дайындауға да тікелей ұйытқы болды. Бір айта кетерлігі, қабылданған бағдарламада қамтылған барлық мәселелер толықтай жүзеге асты. Мұның бастауында Мақсұт Сұлтанұлының тұрғанын айта кету керек.

Қазіргі кезде елімізде адам құқығының қорғалуы көкейкесті мәселе болып отыр. Сондықтан адам құқықтарының сот төрелігімен қорғалуын қамтамасыз ету жолдары қарастырылуда. Бұл пікірдің түп қазығында «адам үстінен» болатын сот үлгісін «адам үшін» жүргізілетін сот үлгісіне өзгерту қағидасы тұр. Демек судьялардың іс-әрекетіне баға беретін қоғамдық бақылау институттарының болуы адам құқығының қорғалу кепілдігін қамтамасыз етуді көздейді. Бұл орайда Мақсұт Сұлтанұлының өз ойы бар.

— Алқабилер институтының негізгі мақсаты — сот ісін қарау кезінде халықтың бақылау «көзін» іске қатыстыру, — дейді Мақсұт Сұлтанұлы. Алқабилердің құрамына кәсіби судья, кәсіби прокурор емес, халықтың өз арасынан шыққан, ел сенетін, сөзіне қалтқысыз иланатын сыйлы, қадірлі адамдар мүшелікке енуі тиіс.

Жоғары білім мен ғылым көкжиегінде Мақсұт Сұлтанұлы теориялық терең біліммен, іскерлік, ұйымдастырушылық бай тәжірибемен келді. Қазақ гуманитарлық заң университетінің ректоры қызметіндегі алғашқы күннен бастап-ақ оның барлық мұрат-мақсаты жас ұрпаққа терең білім, заманға сай тәлімді тәрбие беру арқылы ел үшін аянбай еңбек етер, ұлтына пайдасын тигізер, аға буынға лайықты ізбасар мамандар дайындап шығару болды. Білім беру жүйесінің жаңа құрылымдары мен тың үлгілерін іздестіру, оны жетілдіруде профессор М.Нәрікбаев көп ізденістер жасады. Соның арқасында оқу орны құқықтану бойынша еліміздегі жетекші білім ордасына айналып, Еуропалық студент-заңгерлер қауымдастығы шығаратын анықтамаға енді. Университет жанында 4 ғылыми-зерттеу институты және бірнеше ғылыми-зерттеу орталығы жұмыс істейді. Оқу орны сан рет халықаралық ұйымдардың грантын жеңіп алды. Жаңа заманға сай лайықты мамандар даярлау үшін оқу орнының материалдық базасы қалыпқа келтірілді. Қазіргі заманғы құрал-жабдықтар, жақсы жабдықталған қолайлы дәрісханалар жеткілікті. Еліміздің өзге аймақтарында оқу орнының филиалдары жұмыс істейді. Қазіргі уақытта Астана қаласында гуманитарлық заң университетінің ғажайып ғимараты бой көтеріп келеді.

Мақсұт Сұлтанұлы білім жүйесіндегі жетістіктерге ол өзінің қайсарлығының арқасында қол жеткізді. Оның ұшқыр ойынан, жүйрік қаламынан оншақты кітап жазылды. Бұл профессор М.Нәрікбаевтың ғылымдағы жетістігі.

Ел өмірінде ерекше оқиғалар орын алған күрделі кезеңде Мақсұт Сұлтанұлы «Құқықтық Қазақстан үшін» азаматтық қозғалысының бастауында тұрды. Қозғалыс өз платформасында отаншыл күштерді, елімізге игілік пен ілгерілеуді тілейтін барша қауымды бірігуге шақырды.

Мұның өзі демократиялық қоғам құру жолындағы өз Отанының нағыз азаматына тән қасиет болса керек.

Қозғалыс кейбір партиялар мен қоғамдық бірлестіктер сияқты билікке ұмтылмады, коммерциялық мақсатты да көздемеді. Алдарына қойған ең басты мүддесі — заңгерлер мен интеллигенция өкілдерінің, студент жастардың басын біріктіріп, тәуелсіз мемлекетіміздің нық қалыптасуына үлес қосу болды.. Бұдан біз М.Нәрікбаевтың мемлекетшілдігін көреміз.

Қоғамды демократияландыруға өзіндік үлес қосқан «Құқықтық Қазақстан үшін» қозғалысы өткен жылы Қазақстанның Демократиялық партиясы болып қайта құрылды. Партия алдында сапа жағынан жаңарып, бұрынғыдан да ұйымдасқан түрде жұмыс істеу міндеті тұр. Оған партия төрағасының ақыл-ой, парасатының жететініне сенім мол.

Мақсұт Сұлтанұлының өнбойы адами қасиеттерге бай. Талғампаз, бірақ тәкаппар емес. Дауды дабырамен емес, сабырмен шешуді ойлайды. Бұл оның адамгершілік қасиетінің бір қыры. Қазір ол белсенді іс-қимыл үстінде. Алпыс пен жетпістің талтүсінде тұр.

Адамның өмірі жылдың төрт мезгілі іспетті төртке бөлінеді екен. Көктем — тайға мініп шапқылап аунап-құнап жүретін алаңсыз балалық кезің болса, жайма шуақ жаз — оқтаулы тұрған мылтықтан да қаймықпайтын сақа жігіттігің, күз — елдің ынтымағы мен бірлігін ойлайтын сарабдал даналығың болса, қытымыр қыс — ескексіз қайықта қалған абыз қарттығың екен. Мақсұт Сұлтанұлы қазір өмірінің жемісті күзінде отыр.

Халқымызда «Күн ортақ, ай ортақ, жақсы ортақ» деген сөз бар. Олай болса жақсыларымыз ел мүддесі үшін шапағатын төге берсін.